

Felpörgő körhinta

Miközben a munkanélküliség az Egyesült Államokban a legjobb időkre emlékeztető 5 százalék alá csökkent, az ottani nagyvállalatok újabb elbocsátási hullámot indítottak el. Globális pozícióik javítása, a költségsökkentés és a versenyképesség növelése érdekében már nemcsak odahaza, de külföldi érdekeltségeiknél is megkezdődött az újabb karcsúsítás.

Eddig alig érintette az amerikai nagyvállalatok reorganizációja, folyamatos fogyókúrája a külföldi termelést, vagy az anyaországon kívüli értékesítési hálózatot. Napjainkban azonban ezen érdekeltségek sem menekülhetnek meg a létszámcsökkentéstől. Az amerikai óriás-cégek az elmúlt 15 esztendőben profitjuk jelentős részét a globalizálódás jegyében a határon kívüli terjeszkedésre fordí-

sabban működjenek, s a termelést az úgynevezett olcsó, de elismert munkaerő-kultúrával rendelkező országokba telepítik át. Másfelől, a multik az utóbbi időben szinte „megszokták”, hogy évi kétszámjegyű nyereségeket érnek el, s mivel ma egyre többen tartanak attól, hogy ennek az aranykornak előbb-utóbb vége szakad, további költségsökkentési akciókkal igyekeznek ezt a profitnövekedést fenntartani. A

szerezésére fordította – nemrégiben csaknem 25 százalékos létszámcsökkentést jelentett be, s ez nemcsak az amerikai érdekeltségeket érinti. Az elmúlt év ősze óta jelentős leépítésről döntött többek között a Citicorp, a Levi Strauss, a Polaroid és a Whirlpool is (lásd a táblázatot). Nagy feltűnést keltett a Boeing bejelentése: polgári repülőgépeket gyártó részlege – amely kiváló üzletmenetnek örvend – 1998-ban a dolgozók 10 százalékát bocsátja el. Az óriásvállalat az elmúlt két esztendőben 30 ezer új dolgozót vett fel, s ezek egy részét most elküldik. Elemzők szerint a felvettek zöme nem volt kellően szakképzett, s kiképzésükre, oktatásukra nemigen jutott idő. (Az elmúlt esztendőben egyébként az Egyesült Államokban megnőtt az igény a jól képzett dolgozók iránt, s ezen a területen a munkaerőpiacot a hiány jellemezte.)

Az American Management Association adatai szerint 1997 nyarán az elbocsátások szintje a legalacsonyabbra süllyedt az évtized eddig eltelt részében. A korábbi évinél 15 százalékkal kevesebb munkahely szűnt meg vállalati átszervezések miatt tavaly az országban, beleértve az ősszel és a télen bejelentett nagyobb mértékű leépítéseket is. Mindenesetre az újabb elbocsátási hullám a makrogazdasági szakemberek egy részében kétségeket ébresztett az amerikai gazdasági konjunktúra kedvező alakulásának idej folytatódását illetően.

Hiba volna persze a vállalatbirodalmakat „leírni”, mint vezető munkáltatókat. Igaz, hogy ezek a cégek a legnagyobb létszámleépítők, ugyanakkor továbbra is az első számú munkaerő-felvévőknek számítanak. Az Egyesült Államok legnagyobb magánmunkáltatója, az ország első számú áruházláncja, a Wal-Mart például tavaly 41 ezer új dolgozót vett fel, s ezzel foglalkoztatottainak száma elérte a 670 ezret. De számos más nagyvállalat – elsősorban a kereskedelem és a pénzügyi szolgáltatások területén – folytat már több éve expanzív munkaerő-politikát.

Miközben a patinás világmárkákat képviselő nagyvállalatok egyik évben bővítik létszámukat, a követ-

kezében pedig masszív elbocsátásokat jelentenek be, az amerikai kis- és középcégek lettek az ország legfontosabb munkahelyteremtői. A munkaügyi felmérések tanúsága szerint évtizedünkben a 100-500 dolgozót foglalkoztató amerikai cégek – odahaza és külföldön is – rendre bővítik dolgozók számát. Ezeknek a vállalatoknak sikerült megtalálniuk azokat a piaci réseket, amelyek folyamatosan jó keresleti viszonyokat kí-

BEJELENTETT AMERIKAI LÉTSZÁMLEÉPÍTÉSEK 1998-RA

	Ezer fő
Eastman Kodak	16,6
Boeing	12,0
Levi Strauss	10,0
Citicorp	9,0
Whirlpool	4,7
Fruit of the Loom	3,0
RJR Nabisco	2,6
Hasbro	2,5*
Philip Morris	2,5*
Lockheed	2,0**
Polaroid	1,5
Waste Management	1,2

*Világméretekben **2000-ig

nálnak. Ebbe a vállalati körbe tartozik többek között a járműrészegységeket és ellenőrző berendezéseket gyártó Eaton, amelynek forgalma 1994-ben 4, tavaly pedig már 7 milliárd dollár volt.

A fenti példák is egyértelműen bizonyítják, hogy ismét pörgésbe jött az amerikai vállalatok munkaerő-körhinta, mely immár érinti a külföldet is. A nagyvállalatok időszakos létszámleépítését azonban jócskán ellensúlyozza a kis- és középcégek „megbízható”, folyamatos munkaerő-felvétele. Többek között ennek is köszönhető, hogy a látványos elbocsátások ellenére az amerikai munkaerőpiacot inkább a kereslet jellemzi, s a belátható jövőben nem várható, hogy a munkanélküliség számottevően meghaladja az ott „alapjáratnak” tartott 5 százalékot. A nagyvállalatok esetében most az inga inkább az elbocsátás irányába lendült ki, de valószínű, hogy – a kedvező üzletmenet „tartósítása” esetén – egy-két éven belül ismét nagyobb arányú létszám-bővítésekről döntenek majd.

GONDA GYÖRGY

KISZERVEZÉSI RENESZÁNSZ

A létszámcsökkentési bejelentések új lendületet adnak a tevékenységek és szolgáltatások kiszervezésének, az úgynevezett outsourcingnak. Évtizedünk egyik újra felfedezett „találmánya” ez, melynek keretében igen nagy számú vállalati tevékenységet bíznak külső cégekre, a termelés és az adminisztráció területén egyaránt. Mindez egyúttal azt is jelenti, hogy a vállalatoktól elbocsátott dolgozók egy része specializált cégeknél helyezkedik el, és sok esetben külsőként onnan dolgozik volt munkáltatója számára. Az outsourcing bizonyos mértékig munkahelyteremtő, hiszen megnövekszik az igény a külső beszállítók, tanácsadók, szolgáltatási cégek tevékenysége iránt. Általában olcsóbb külső cégeket igénybe venni, s ezek tevékenységeit, szolgáltatásait költségként elszámolni, mint nagy számú dolgozót tartani a saját bérlistán. Ezzel a lehetőséggel él például a Polaroid is, amely két éve 1500 új dolgozót vett fel, most pedig ugyanennyit bocsát el.

tották, cégfelvásárlások, fúziók és zöldmezős beruházások formájában (a nyereség 40-60 százaléka immár külföldről származik). Most, miközben a vállalatbirodalmak a folyamatos reorganizáció során igyekeznek megszabadulni a nem alapvető üzletágaiktól, megkülönböztetett figyelmet fordítanak arra, hogy hálózataik hatékonyabban, költségtakaréko-

cégeknek manapság igen csekély mozgásterük van az árak emelése területén. A korábbi nyereség-növekedési ütem megtartása érdekében tovább kell csökkenteniük a termelési és értékesítési költségeket, s ennek egyik legfőbb, „bevált” módszere az elbocsátás. Az Eastman Kodak – amely az elmúlt években nyeresége nagyobbik részét új külföldi piacok meg-

Pánikhangulatban

Indonéziában a robbanás veszélyével fenyeget a súlyosbodó gazdasági válság. A világ negyedik legnépesebb országában az üzleti szféra elégtelennek minősítette a bejelentett költségvetést, hiányolva belőle a válság leküzdéséhez szükséges reformintézkedéseket.

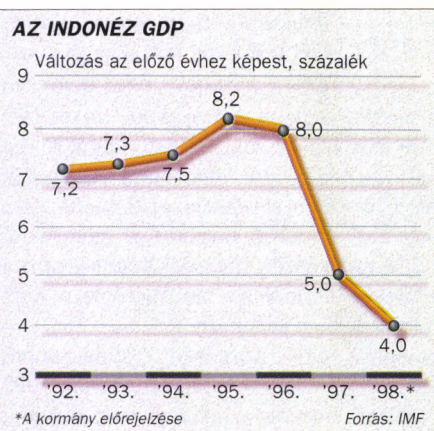
Magas rangú küldöttség tárgyal a napokban Dzsakartában a Nemzetközi Valutaalap (IMF) képviselőiben a helyi válság lehetséges megoldásáról. Várhatóan az indonéz fővárosba érkezik majd a szervezet vezérigazgatója, Michel Camdessus, valamint Lawrence Summers amerikai pénzügyminiszter-helyettes is.

Az előző év közepén egy dollár még 2400 rúpiát ért, múlt pénteken azonban – a 11 ezres határt is érintő hullmvasutatás után – 8200-as árfolyamon zárt az indonéz valuta. A csődök, deficitek, az elhatalmasodó bizalmatlanság és a külföldi portfoliótöke menekülése okozta leértékelődés káoszt idézett elő. A lakosság az infláció nekilendülésétől tartva pánikszerű felvásárlásba kezdett, s újabb cégek sora került csődhelyzetbe.

Szakértők szerint mindössze a dzsakartai tőzsdén jegyzett vállalatok egytizedének helyzete tekinthető elfogadhatónak – a mostani valutaárfolyamok mellett ennyi tudná csak törleszteni adósságait. Az ország becslések sze-

rint 133 milliárd dolláros külső adósságot halmozott fel, mely fele-fele arányban a kormány, illetve a vállalatok tartozásaiból adódik.

Az IMF, amely novemberben 43 milliárd dolláros nemzetközi mentőprogramot szervezett Indonéziának, most nyíl-

tan hangoztatja elégedetlenségét az akkor megállapodásban rögzített szanalízis program lassúsága miatt. Bill Clinton amerikai elnök is e program végrehajtására sürgette Suharto indonéz elnököt.

Világ-mikronómia

□ **A Nomurát érdekli a cseh IP Bank.** A japán Nomura bankház megerősítette, hogy továbbra is érdekelt a prágai Investicní a Postovní Banka (IPB) megvételében. A cseh kormány korábban ugyan már előzetes megállapodást kötött a Nomurával erről, ám az ügylet a vételár körüli vita miatt az utóbbi hónapokban kétségessé vált. Mint hírlírik, a felek között az alaptőke ügyében is ütköztek a nézetek. A cseh kormány feltételei szerint a Nomurának 2 milliárd és 5,8 milliárd korona közötti összeget kellene fizetnie a bank állami kézben lévő 36 százalékaért – a végső ár több feltételtől is függ. A Nomura állítólag hajlandó lett volna beszállni a tőkeemelésbe is, de biztosítékokat követelt az IPB korábbi kockázatos hiteleire, illetve ezek egy részét szerette volna átutalni az állami Konsolidacní Bankába.

□ **Terjeszkedik a VNU.** A Starwood Lodging Corporation eladta a VNU holland kiadóvállalatnak az ITT World Directories (WD) vállalkozást. Ez utóbbi a világ egyik legjelentősebb adatbázisok felett rendelkező társasága: Hollandián és Belgiumon kívül Írországban, Portugáliában, Dél-Afrikában és Puerto Ricóban is vannak érdekeltsé-

gei, s mintegy félmillió felhasználóval áll kapcsolatban. Az 1996-os eredmények tükrében a VNU-WD közös vállalat 4,5 milliárd holland forint összjövdelemre számít 1998-ban. A VNU 2,1 milliárd dollárt fizet a társaságért; az ügylet várhatóan még januárban jóváhagyják a holland hatóságok.

□ **Csődbe ment a bolgár Capitalbank.** A szófiai városi bíróság csődbe jutottnak nyilvánította a Capitalbank nevű magánpénzügyintézetet. A bolgár jegybank az elmúlt év novemberében vonta meg a Capitalbank működési engedélyét, s annak fizetési képzetlensége okán kérte a bíróságtól a csőd kimondását. A Capitalbank befizetett alaptőkéje egyébként 7 milliárd leva volt szeptemberben, amely a bolgár First Financial Company és két orosz vállalat között oszlott meg. A Capitalbank volt az utolsó abból a 15 helyi állami és magánbankból, amelyet a bíróság csődbementnek nyilvánított a jegybank kérésére.

□ **Az Airbus rekordéve.** Fennállása óta a legnagyobb megrendelést hozta az 1997-es esztendő a nyugat-európai Airbus konzorciumnak. A cég 55 ügyfélről összesen 671 légi járműre kapott megrendelést vagy szándéknyilatkozatot. A végleges megrendelések 460 repülőgépre szólnak, 48

Pozitív visszarendeződés

Moszkvai remények szerint Oroszországban csökkenhetnek a kamatok és az ország olcsóbban juthat majd külföldi hitelhez, miután a Nemzetközi Valutaalap (IMF) jóváhagyta a 10 milliárd dolláros, hároméves hitel újabb, 670 millió részletét. Bizakodásra ad okot, hogy 1992 óta első ízben gyarapodott az ország GDP-je.

Tavaly a GDP 1,2 százalékkal emelkedett Oroszországban; az ipari termelés 3,2 százalékkal, a kiskereskedelmi forgalom pedig 3,9 százalékkal bővült, miközben az infláció az 1996-osnak a felére, 11 százalékra esett vissza – derült ki az orosz miniszterelnök által közölt adatokból. Viktor Csernomirgin kiemelte, hogy a lakosság reáljövödelmei 2,5 százalékkal nőttek, a munkanélküliség 5,7 százalékra csökkent, a költségvetési intézmények béradósságait pedig teljes mértékben sikerült rendezni. A kormányfő azt ígérte, hogy az infláció 1998-ban nem haladja meg az 5–8 százalékot, a GDP pedig 2 százalékkal bővül.

A kamatok késő tavasszal már csak akkorák lesznek, mint az Ázsiából indult pénz- és tőkepiaci zavarok előtt – vélekedett a miniszterelnök. Mint ismeretes, az orosz központi bank novemberben 21 százalékról 28 százalékra emelte az irányadó refinanszírozási kamatot. (Egyes állampapírok hozama a korábbi 17–18 százalékról 45 százalékra is felugrott.) Előzőleg külföldi befektetők mintegy 5 milliárd dollárt vontak ki orosz kincstárjegyekből, melyek átlagos hozama most 30 százalék körül van.

ügylettől, 29,6 milliárd dollár értékben. (A szándéknyilatkozatokkal együtt az összérték 44,2 milliárd dollár volt.) Az Airbus a korábbi legsikeresebb évében, 1989-ben összesen 421 megrendelést könyvelhetett el. A konzorciumnál arra számítanak, hogy az idén 235 repülőgépet adnak át. Az Airbusban a francia Aerospatiale SA (37,9 százalék), a német Daimler-Benz Aerospace Airbus GmbH (37,9 százalék), a British Aerospace plc (20,0 százalék) és a spanyol Construcciones Aeronauticas SA (4,2 százalék) vesz részt.

□ **Friss tőke az Ariespace társaságnak.** Egymilliárd frankos tőkeemelésre készül a szállítótörakétákat gyártó európai óriáscég, az Ariespace. A tőkeemelésre a jelenlegi részvénytulajdonok arányában kerül sor. Ez annyit jelent, hogy a nyugat-európai tulajdonosok között a francia cégek megőrzik mostani, 55 százalékos arányukat. Tavaly az Ariespace 17 műholdat juttatott fel az űrbe, ami a korábrinál 5 százalékkal nagyobb, 6,3 milliárd frankos üzleti forgalmat jelentett. Ugyanakkor a cég 17 új szerződést is kötött, amelyek nyomán immár 43-ra nőtt az űrbe juttatandó nagy műholdak száma – a mintegy 20 milliárd frank értékű munkát a cégnek 2002-ig kell teljesítenie.